

HOLDER FUGLENE OP AT SYNGE TIL SANKT-HANS?

AF

O. HELMS.

Der er vel ikke noget, der i den Grad som Fuglesangen bringer os Fornemmelsen af Foraarets Komme; kommer man Nytaar forbi og mærker, at Dagene hen imod Januars Midte kendelig begynder at længes, saa kan man ogsaa allerede paa en solklar Dag faa den første Hilsen af Aarets Fuglesang i Musvitens (*Parus major*) beskedne og dog saa tiltalende Strofe, der oftest bestaar af to Toner, som minder om en Sav, der files; sikkert er dette en ganske død Lignelse for de fleste Byboere, men enhver, der har levet paa Landet, kender saa inderlig godt Lyden, naar Brændet skæres, og Saven trænger til at bide lidt bedre. Allerede ved Januars Slutning kan i mildt Vejr det Grønne begynde at titte frem i Haverne, men det følger man fra Dag til Dag, og her kommer ingen Overraskelser. Et helt andet Indtryk gør det, naar man paa en mild Dag sidst i Januar, eller først i Februar første Gang hører Lærken (*Alauda arvensis*); lad saa være, at det endnu er koldt, og at man nok ved, at Sommeren ikke kommer lige straks, der er dog som et Pust af Foraaret, et lille Haab om at den triste mørke Vintertid snart er forbi. Hen i Februar kommer Bogfinke (*Fringilla coelebs*) og Gulspurv (*Emberiza citrinella*) til, Solsorten (*Turdus merula*) lader sine dejlige Fløjtetoner høre paa milde Dage, og Stæren (*Sturnus vulgaris*) synger ved Kasserne. Marts bringer yderligere Forøgelse i de syngende Fugles Tal, først og fremmest kommer Droslen (*Turdus musicus*) tilbage sydfra i Begyndelsen af eller henimod Midten af Maaneden. Medens April kun bringer lidt nyt til af Sangfugle, kommer fra Begyndelsen af Maj Hovedstyrken af de egentlige Sangere. Omkring Midten af Maaneden har vi dem da alle, og Skove, Haver, Krat og Moser vrimler af de syngende Skarer. Men Øret begynder nu allerede at sløves og forvænnnes, Lærkernes ustandselige Syngen bliver næsten trættende, naar man gaar over Marken, og man forlanger en finere Koncert end Bogfinkens gjaldende Trille. De egentlige Sangere lader dog kun Røsten høre en stakket Stund; allerede hen imod Midten af Juni

begynder Sangen at tage af, og det gamle Ord siger jo, at Fuglene kun synger til Sankt-Hansdag. Hvis det er rigtigt, saa er der mange Arter, som hos os kun synger en god Maaned; en Del af dem kommer jo først langt hen i Maj, og skal de holde op til 24 Juni, saa maa man rigtignok skynde sig lidt at faa dem at høre; Vejret er jo heller ikke altid lige sikkert, det kan falde i med Regn, køligt Vejr og Blæst, og de sidste 2 Ting holder Fuglene ikke af. Men er Vejret godt, saa kan man unægtelig i Maj og Juni svælge i Fuglesang. Gaar man ud i det fri og lytter, saa høres talrige Stemmer fjærnt og nær fra det aller tidligste Dagry til sent paa Aftenen, for nogle Arters Vedkommende Natten med. Vil man høre Fuglesangen i al dens Styrke og Fylde, saa maa man tidlig op, længe før Solen, men da kan man ogsaa tilbringe uforglemmelige Timer. Fuglene synger med mest Udholdenhed i den tidligste Morgenstund og er lettest at iagttage paa den Tid. Aftentimerne kan ogsaa gaa, og falder jo i Almindelighed noget mere belejligt; midt paa Dagen tier de fleste Sangere. Omkring Midten af Juni holder nogle af Sangerne op; paa den Tid forstummer Nattergalen (*Luscinia philomela*) allerede, naar den da ikke narrer os helt, thi det kan ogsaa hælde, saaledes som jeg saa her ved Sanatoriet i Aar. Nattergalen kom hertil 13 Maj og havde allerede sin Rede halvt færdig 16 Maj, men forlod den. Den sang et Par Aftener, saa hørtes der ikke mere til den, og jeg sørgede allerede over, at den havde forladt sin vante Yngleplads, hvorfra jeg kendte den i 3 Aar, men hen i Juni var den der godt nok igen, og jeg saa den mange Gange om Dagen samlende Føde til Ungerne og flyve ind med den paa et bestemt Sted i det tætte Krat; den havde altsaa lagt Æg, ruget dem ud og faaet Ungerne store, alt uden at lade sin Sang høre, et ret besynderligt Tilfælde, naar man tænker paa, hvor ihærdig en Sanger den ellers er.

Vi er nu naaet over Sankt-Hans, og for det opmærksomme Øre er det kendeligt nok, at der virkelig er noget i det gamle Ord: Sangen har ikke mere sin fulde Kraft og Styrke, der begynder at mangle Stemmer i Koret, en efter en faar Forfald. For 3 Aar siden sad jeg ofte om Eftermiddagen ude paa Sanatoriet ved Haslev i Juli Maaned med noget skriftligt Arbejde; jeg morede mig da med at høre paa de talrige Munke (*Sylvia atricapilla*), der sang i Sanatoriets Park, hvorledes Sangen i Begyndelsen af Maaneden var kraftig, senere efterhaanden tog af,

saa at kun den sidste Del af Strofen blev tilbage, efterhaanden blev svagere og svagere, for tilsidst helt at forsvinde. Siden har jeg stadig tænkt paa, at det kunde være morsomt at skrive lidt op om, hvorledes Fuglesangen tog af i Sommerens Løb; jeg omgikkes endog med nogle Planer om hver Dag Aaret rundt at tegne op, hvad jeg hørte af Fuglesang. Det er nu ikke blevet til noget, men jeg har i Aar gjort et lille Forsøg paa at finde ud af, naar de Arter, der er almindelige her omkring min Bopæl, ophører med deres Sang. For nu ikke at tage det altfor nøje, gav jeg dem en Uges Frist efter Sankt-Hans og begyndte mine Optegnelser 1 Juli. Hvad jeg har faaet med, er naturligvis ikke udtømmende; det drejer sig om de Arter, som daglig forekommer her omkring ved Sanatoriet, sammen med hvad jeg har hørt paa Ture andet Steds; mange andre kan have gjort andre Erfaringer, thi sikkert gør paa de forskellige Steder mange forskellige Forhold sig gældende. En Del Fugle er nu allerede færdige med Sangen til 1 Juli; det viser sig tydeligt nok, naar man hører lidt opmærksomt efter. To af vore aller hyppigste og flittigste Sangere, Stæren og Bogfinken, er bleven tavse. Stæren er jo en af de tidligste Foraarsbebudere, men til Gengæld holder den tidlig op at synge; naar Ungerne er komne ud af Ægget midt i Maj, saa bliver der lagt Beslag paa alle Hannens Kræfter til at fodre dem, og den faar kun Tid til at synge i en tidlig Morgentime; saa kommer der en kort Opblussen af Sangen, naar Ungerne i Slutningen af Maj er fløjne ud, men saa gemmes Instrumentet hen, og kommer først frem igen hen i September. Bogfinken, en af vore hyppigste og mest iørefaldende Sangere i Skove og Haver, er ogsaa væsentlig færdig med Sangen inden Udgangen af Juni. Af de egentlige Sangere, Sylviernes Gruppe, har Gærdesangeren (*Sylvia curruca*) allerede tidlig hørt op.

Hvad angaar Fuglesangen som Helhed i Juli, da kan man sige, at der ikke som tidligere paa Aaret høres hele det jublende, kvidrende Kor; men des gladere bliver man for de enkelte, der er tilbage, man lytter mere opmærksomt nu, da man ved, at det er paa Holdingen med Aarets Sang, og man lærer bedre den enkelte Sanger at kende. I efterstaaende Tabel er nu ligefrem opstillet i kronologisk Orden Arter, der har sunget Juli Maaned igennem, men et saadant Skelet maa ikklædes Kød og Blod for rigtig at give Indtryk af, hvad det betyder. De første 5 Dage af Maaneden var Sangen endnu fyldig; af de egentlige

Sangere hørtes Tornsanger (*Sylvia cinerea*), Havesanger (*Sylvia hortensis*), Munk, Gulbug (*Hypolais icterina*) og Løvsanger (*Phylloscopus trochilus*), medens Drossel, Solsort og Rødhals (*Eri-thacus rubecula*) sang med nogenlunde umindsket Kraft. Saa faldt Gulbug og Rødhals fra 7 Juli, medens Løvsangeren hørtes sidste Gang 13 Juli, Droslen 15 Juli. Fra det tidligste Foraar havde en Drossel holdt til i Træerne lige udenfor mit Undersøgelsesværelse og sunget med ualmindelig smuk Tone og Foredrag, og hermed blev den ved, ivrigt syngende Dagen igennem, til midt i Juli. Solsorten holdt ikke ved meget længere; den havde sunget alle Vegne, i Skoven, i Parken og i Hækkene paa Marken lige til Maanedens Midte; endnu d. 13 sang den Kl. 9 om Aftenen efter en stærk Tordenbyge, hørtes sidste Gang d. 17. Denne Dag var endnu ret god, hvad Sangen angik: Havesanger, Munk, Solsort, Gærdesmutte (*Troglodytes parvulus*) og Træpiber (*Anthus arboreus*) hørtes i Skoven, i Mosen Rørsanger (*Acrocephalus arundinaceus*) og Tornirisk (*Linota cannabina*), medens Tornsanger (*Sylvia cinerea*), Lærke, Gulspurv og Kornverling (*Emberiza miliaria*) sang langs Vejene. At en Art kan synge længere paa et Sted end et andet, fik jeg tydeligt Bevis paa den Dag, idet Bogfinken, der hjemme i min nærmeste Egn slet ikke var hørt i Juli, sang flittigt paa Taasinge, hvor jeg hørte en 3—4 Stykker.

Nu gaar det rask ned ad Bakke, Munken, hvis Stemme har tabt det meste af sin Kraft, og hvis Sang i den sidste Tid kun lød brudstykkeagtig, høres sidste Gang d. 21, medens Havesangeren hørtes svagt d. 21 og sang sidste Gang d. 22 om Morgen; dog hørte jeg den i Nordsjælland d. 24. Den er en af de flittigste og mest udholdende Sangere; i et Bøgekrat lige overfor mit Værelse sang en hele Foraaret og Sommeren igennem, fra Morgen til Aften, med uformindsket Kraft lige til midt i Juli; med Havesangeren forsvinder en af de Sangere, som giver Parker og Haver deres sanglige Tiltrækningskraft i Juli. Der blev nu stille omkring Sanatoriet; i den sidste Uge af Juli hørtes kun Gærdesmutte, Tornirisk, Stillids (*Carduelis elegans*) og den utrættelige Gulspurv, der vedbliver til over Midten af August med sin jævne, korte, troskyldige Sang. I Mosen var Rørsanger endnu d. 29 fuldt ved Stemme og Tornsangeren, hvis Sang Maaneden igennem havde lydt fra alle Hække og Telegraftraade ved Vejene, sang endnu d. 28, omend svagt. Lad os dog ikke glemme Lær-

ken, tidligt begynder den, og sent hører den op, ja, den er vel sammen med Gulspurven den, der overhovedet har den længste Tid at synge i. Til Midten af Juli hørtes den overalt paa Markerne, tidligt og sent, 13. Juli endnu Kl. 10 om Aftenen; d. 24. var dens sidste Sangdag.

Men hvorledes gik det saa med Sangen i August, og hvornaar hørte Fuglene helt op at synge? Ja, naturligvis fortsatte nogle hen i August, og endnu i Dag, 14 August, synger Gulspurven flittigt. Men naar jeg valgte at slutte af med 1 August, saa er det, fordi der paa den Tid begynder at høres Sang paany, og der saa kommer Forvirring ind i Regnskabet. Smaafuglene begynder nu at trække, Haver, Hegn og Skovrande fyldes med Sangere, der gør et kort Ophold undervejs, før de drager videre til sydlige Lande; paa klare varme Dage lader de atter Stemmen høre, omend ikke saa fyldig som i Foraarstiden, og de unge Fugle begynder allerede nu at øve sig til det næste Aars Felttog. Men den Sang, som nu høres, er af en anden Art og har et andet Formaal end Foraarssang, som gradvis døde hen i Juli; den hører ind under det fornøjelige og interessante Begreb, som kaldes Fuglenes Efteraarssang, og som fortjener en særskilt Behandling.

FUGLESANG I JULI.

Dato.

- 1—5 Løvsanger, Gulbug, Tornsanger, Havesanger, Munk, Drossel, Solsort, Rødhals, Gærdesmutte, Skovpiber, Lærke, Gulspurv.
- 7 Løvsanger, Havesanger, Munk, Drossel, Solsort, Lærke, Grønirisk.
- 8 Løvsanger, Havesanger, Rørsanger, Solsort, Drossel, Lærke, Tornirisk, Stillids, Gulspurv.
- 10 Solsort, Drossel.
- 11 Havesanger, Drossel, Lærke, Gulspurv.
- 12 Havesanger, Løvsanger, Drossel, Gulspurv.
- 13 Havesanger, Løvsanger, Munk, Drossel, Træpiber, Gærdesmutte, Gulspurv, Tornirisk, Grønirisk, Lærke.
- 15 Havesanger, Munk, Tornsanger, Solsort, Lærke.
- 17 Havesanger, Munk, Tornsanger, Rørsanger, Solsort, Gærdesmutte, Skovpiber, Lærke, Gulspurv, Kornverling, Tornirisk, (3—4 Bogfinker).
- 21 Havesanger, Munk, Stillids, Gulspurv.

Dato.

- 22 Havesanger, Stillids.
 23 Gulspurv, Lærke.
 24 Havesanger, Lærke.
 28 Rørsanger, Tornisanger, Gærdesmutte, Tornirisk, Stillids,
 Gulspurv.
 29 Rørsanger, Gulspurv, Gærdesmutte.

NYE ARTER FOR ØSTGRØNLAND.

AF

O HELMS.

Kolonibestyre Johan Petersen har sendt mig en Del Optegnelser om sine Jagttagelser 1908—09 og deri meddelt om nogle Arter, der hidtil ikke var trufne ved Angmagsalik. Skindene af nogle af dem var sendt til Zoologisk Museum, der velvilligst har tilladt mig at benytte dem.

Bjærgand (*Fuligula marila* L. *typica*). En gammel Han i Pragtdragt fik Petersen fra en Grønlænder, der havde skudt den ved Strandkanten i Nærheden af Angmagsalik 12 Maj 1909.

Det er første Gang, Arten er truffet i Østgrønland, medens paa Vestkysten saavel den typiske som den nordamerikanske Race *Fuligula marila affinis* af og til er sete. Bjærganden yngler almindelig i det nordlige Europa og Asien op til 70° n. Br. Paa Island, hvorfra vel snarest den paa Østkysten trufne er kommen, er den en overordentlig hyppig Ynglefugl.

Rødstrubet Lappedykker (*Podiceps griseigena* Bodd. var. *major* Temm. & Schl.), (*Podiceps holboelli* Rhdt.). Skindet af en gammel Fugl i Vinterdragt blev af Petersen sendt til Zoologisk Museum; ifølge Meddelelse til mig fik P. det 23 Januar 1909 fra Cap Dan, hvor Fuglen var skudt et Par Maaneder i Forvejen. Skindet var af en gammel Fugl i Vinterdragt og var, som Maalene tydelig viste, af den amerikanske Race, som er betydelig større end den europæiske. Maalene var følgende: Næbryg 52 mm., Vinge 200 mm., Mellemfod 65 mm., Yderta 80 mm.

Til Sammenligning anføres Gennemsnitsmaalene for 6 danske Skind: Næbryg 39 mm., Vinge 166 mm., Mellemfod 54 mm., Yderta 73 mm.

Det vil af de anførte Maal ses, at den amerikanske Form er en Kæmpe ved Siden af den europæiske, som den iøvrigt ligner